

ταλίχ, διότι ἐκ τῆς δουλείας ἐπῆλθε μαρκασμός, ἡ παιδείσις τῶν γυναικῶν εἶναι σήμερον διάφορος καὶ κατωτέρα, καὶ ἡ Ἰταλία ὑπέκυψεν εἰς τὰς ῥοπὰς τῶν περὶ αὐτὴν κοινωνιῶν. Οὐχ ἦττον ὅμως οὐδαμῶθεν τῆς Εὐρώπης ἐξέλειπον γυναῖκες ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀνδρία θυμωσται, καὶ ταῦτα ἐνῶ ἡ μέση καὶ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις εἶναι σήμερον ἀπρόσιτοι εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ ἡ μὲν ἀγωγή αὐτῶν σπεύδει μάλιστα εἰς τὸ νὰ καταπνίξῃ τὰς γενναίας ταύτας ὁρμὰς, καὶ νὰ ἐκνευρίσῃ δυστυχῶς τὴν ἐν αὐταῖς δύναμιν, ἡ δὲ σωματικὴ ἀγωγή εἶναι λίαν ἡμελημένη· τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ἐν ᾧ αἱ ἐπιρροαὶ αὐταί, ἀπ' αἰώνων ἐνεργοῦσαι, καὶ ἐπ' αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν τὸν γυναικεῖον ὀργανισμόν διὰ τῆς διαδοχῆς ἐπέδρασαν.

Ἀλλὰ ταῦτα λέγοντες τί σκοποῦμεν; νὰ εὐχρηθῶμεν τὴν πραγματικῶς τῆς προταχθείσης πλατωνικῆς γνώμης; νὰ μετενέγκωμεν ἐνταῦθα τὰς ἐν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἀκαίρους περὶ γυναικὸς συζητήσεις καὶ νὰ ἐπιταράξωμεν τὴν εἰρήνην τῆς Ἑλληνίδος, τὴν γυναικεῖαν αὐτῆς παρορμῶντες φιλοδοξίαν; Ὁχι· δὲν εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν τὴν γυναῖκα κατὰ πάντα τῷ ἀνδρὶ ἀφωμοιωμένην, οὐδὲ τὴν ἀγωγήν αὐτῆς ὁμοίαν τῇ ἀνδρική, διότι ἡ τῆς γυναικὸς πρέπει ν' ἀρμόζῃ καὶ εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς· οὐδὲ ν' ἀκούσωμεν αὐτὴν ναυαρχοῦσαν ὡς ἡ Ἰσαβέλλα Μενδάνα, οὐδὲ ἀξιωματικὴν τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦτο ἴσως ἤθελε γείνει ἐπὶ βλάβῃ καὶ αὐτῆς καὶ ἡμῶν· εὐχόμεθα μάλιστα τὴν κατάργησιν τοῦ πολέμου. Ἀλλ' ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡ γυνὴ δὲν εἶναι ὄν κατώτερον, ἀλλὰ διάφορον μόνον τοῦ ἀνδρός· ὅτι δὲν εἶναι ἀξία τῆς δουλείας, ἣν ὑπέστη καὶ ὑφίσταται ἔτι. Ἡ δὲ ἀγωγή αὐτῆς πρέπει νὰ κατασταθῇ ἀξιοτέρα τῆς ἐντολῆς, ἣν ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν τῇ κοινωνικῇ προόδῳ· ἀλλὰ τὴν θεωρίαν τῶν ἐν τῇ περὶ γυναικὸς νομοθεσίᾳ ἐπανεκτέων μεταβολῶν παραλείπομεν εἰς ἄλλους ἡμῶν ἱκανωτέρους. Ἐπὶ πᾶσι δὲ, οὐδόλως ἐπιχειροῦντες νὰ λύσωμεν τὸ ζήτημα τοῦ μέλλοντος, πεπεισμεθα, ὅτι ἡ παιδείσις τῆς γυναικὸς πρέπει τό γε νῦν ἔχον νὰ ᾔῃαι πληρεστέρα καὶ σκοπιμωτέρα. Δὲν πτοούμεθα δὲ ἂν τις δυσανασχετῇ πρὸς τὴν καινοτομίαν, ὅταν τὰ ἱερὰ τῆς οἰκογενείας θεμέλια δὲν ἀνατρέπωνται· οὐδὲ φοβούμεθα μήπως ἡ γυναικεῖα παιδείσις παραβλάψῃ τὸν οἶκον. Διότι ἡ μεγαλοφυΐα δὲν εἶναι κοινὸν εἰς πολλοὺς καὶ πολλὰς δώρημα τοῦ Δημιουργοῦ, ἡ δὲ ὄντως ἑξοχος μήτηρ εἶναι ἱκανὴ νὰ οἰκονομήσῃ καὶ τὰ ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ οἴκου βέλτιον, ἢ τοσούτοις ἔμποροι γυναῖκες, αἵτινες καὶ τοὶ νῦν εἰς τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν ἀφωσιωμένοι, οὐδόλως ὅμως τῆς μητρικῆς μερίμνης ἀποστεροῦσι τοὺς περὶ αὐτάς. Πρὸς τοῦτοις πόσον δὲν ἤθελε πτοήσῃ, ἂν τις ἐπὶ τῷ Ἀριστοτέλει ἐπαχέρι ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ τότε

δουλεία δὲν ἦτο κατὰ φύσιν, ἢ ἐπὶ τοῦ τιμωριώτου, προλέγων, ὅτι ὁ τότε δουλοπάροικος ἐμελλέ ποτε ν' ἀποθῇ ἐπικρατῶν ἐν τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ! Τέλος δ' ἐπιθυμοῦμεν ἡ Ἑλληνίς, ἀπαλλαττομένη τῆς ἐξ Ἀνατολῆς ἐπιρροῆς, κατὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς μετατροπὴν, νὰ μὴ μεταβῇ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν προλήψεων εἰς τὴν τῶν ἀγόνων ἐν τῷ ψευδοπραγμισμῷ παθῶν καὶ δελεασθῇ ὑπὸ τοῦ ψευδοῦς σκήπτρου, ὅπερ φέρει ἐν τῷ μυθιστορικῷ κόσμῳ· ἀλλὰ νὰ συναισθανθῇ τὴν κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος λαμπρὰν αὐτῆς ἀποστολὴν, ἣν ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ, εἰ μὴ διὰ φρονήματος, παιδείσεως καὶ δραστηριότητος ὅντως ἑλληνοπρεπῶν.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΠΡΟΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΛΑΜΠΕΡ.

(Συνέχεια. Ἰδε συλλάδιον 385 καὶ 386.)

Γ'.

Ἐπανῆλθε δὲ ὁ Ἰάκωβος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐξ ὄφρων, διότι ἡ ὁμοιότης ἐκείνη οὔτε τυχαία οὔτε φαντασιώδης ἐφαίνετο· ὁ Γιάρ δὲν ἦτο ὄνειρον, ἀλλ' ἄνθρωπος τὸν ὅποιον εἶδεν ὀλίγον πρὸ τοῦ φάνου τοῦ Γερβῶ, ἦτο αὐτὸς ὁ δολοφόνος. Ὁ Ἰάκωβος, ὅστις εἶχε σπουδάσει τὰς φυσικογνωμίας, τὸ ἐπίστευε. Καθόσον ἐνθυμεῖτο, εἶδε τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ παιγνιδίου, μὴ μετέχοντα αὐτοῦ, ἀλλ' ἀναπολοῦντα ἐγκλημα. Τί λοιπὸν νὰ πράξῃ;

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἠθέλησε νὰ καταγγεῖλῃ αὐτὸν εἰς τὰ δικαστήρια· ἀλλ' ἐπὶ τίνι ἀποδείξει; Ἐὰν τοῦλάχιστον τὸ ἐγκλημα ἐτελείτο ἐν Γαλλίᾳ, ἴσως ἐπὶ τέλους εὐρίσκετό τις τοιαύτη· ἀλλ' ἐπράχθη ἐν Καλλιφορνίᾳ, κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ κόσμου, ἐν πόλει τυχοδιωκτῶν, ὅπου οἱ μὲν νόμοι ἡγνοοῦντο, ἑκαστος δὲ ἔπραττε κατὰ τὸ δοκοῦν. Πλὴν τούτου θὰ παρήρχοντο μῆνες καὶ ἔτη, καὶ ἡ θὰ ἐδραπέτευεν ὁ ὑπάδικος, ἡ θὰ ἐθεώρει τὸν Ἰάκωβον ὡς παράφρονα. Παρήτησε λοιπὸν τὴν ἰδέαν τῶν δικαστηρίων, καὶ ἀπεφάσισε νὰ προσκαλέσῃ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν· καὶ ἐπειδὴ εἶχε τὸ δίκαιον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔλεγεν ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελε τὸν βοηθῆσαι ὅπως φονεύσῃ τὸν φονέα...

Ἐὰν ὅμως ὁ Θεὸς ἀπεφάσιζε νὰ φονευθῇ ὁ Ἰάκωβος! Ἡ ἰδέα αὐτὴ τὸν ἐτάραττε· ν' ἀποθάνῃ λοιπὸν τὴν παραμονὴν τῆς εὐτυχίας του! Καὶ ἂν πάλιν ἐθριάμβευε, νὰ φονεύσῃ τὸν εὐεργέτην τοῦ πα-

τὸς τῆς μνηστῆς του, καὶ νὰ διατράξῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς νέας του οἰκογενείας! Ἄτοπον ἄρα καὶ γελοῖον ἐθεώρησε καὶ τὴν μονομαχίαν.

Ἀλλὰ, ἐὰν δὲν μονομαχήσῃ μὲ τὸν Γιράρ, ἐὰν δὲν τὸν καταγγείλῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην, τί μένει νὰ πράξῃ; Νὰ τὸν ἀφῇσθαι ν' ἀναχωρήσῃ; τοῦτο εἶχεν ἀποφασίσαι καὶ χθὲς· διὰ τί νὰ μὴ ἐμμένῃ καὶ σήμερον εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν; Διὰ τί; διότι χθὲς εἶχεν ἀπλὴν ὑποψίαν, καὶ σήμερον βεβαιότητα. Καὶ ταῦτα ἀναπολῶν ἐνόμισεν ὅτι παρουσιάσθῃ ἐνώπιόν του ὁ Γερβώ, κάτωχρος, καθημαγμένος, ἀπειλητικὸς, ζητῶν παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν. Πλὴν τί ἦτο πρὸς αὐτὸν ὁ Γερβώ; οὔτε φίλος, οὔτε κἀν συνάδελφος. Καὶ πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκθέτῃ τις εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του ὅσας ψυχερῶν τις παραγγέλλῃ ὅ,τι τῷ καταβαίνει τὴν ὥραν ἐλεύσιν εἰς τὴν κεφαλὴν; Ἐὰν τοῦλάχιστον δὲν εἶχε νὰ φροντίσῃ περὶ σπουδαιότερων συμφερόντων· ἀλλ' αὐτὸς ἀνῆκε πλέον εἰς τὴν ἑρμάνσην, εἰς αὐτῆς τὴν εὐτυχίαν εἶχε χρέος ν' ἀφιερωθῇ· ἄρα δὲν θὰ προκαλέσῃ τὸν Γιράρ εἰς μονομαχίαν, οὔτε θὰ τὸν καταγγείλῃ εἰς τὰ δικαστήρια.

Καὶ διὰ τί νὰ μὴ τὸν προκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν; . . . Φοβεῖται λοιπὸν μὴ φρονεῖσθαι, αὐτὸς ναυτικὸς καὶ ξιφομάχος! ἀτοπώτατον. Θὰ μονομαχήσῃ λοιπὸν, καὶ πιθανώτατον νὰ νικήσῃ. Ἐὰν ὁ Γιράρ εἶναι ἔμπειρος μονομάχος, καὶ αὐτὸς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, προβλέπων τοιαύτην τινὰ περίστασιν, γυμνάζεται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων, οὔτε εἶναι ἄμειρος ἀταραξίας . . . μόνη ἡ τύχη δύναται νὰ φανῇ ἐναντία του. Τὸ αἰσθάνεται, τὸ πιστεύει, τὸ προμηνύει ἡ κυριεύσασα αὐτὸν λύπη, τὸ προαίσθημα ὅτι θὰ στερηθῇ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὁποίαν ἔμελλε ν' ἀπολαύσῃ μετ' ὀλίγον. Καὶ ὅμως ἀπ' αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ τύχη· ὡς σιωπήσῃ, καὶ ἐὰν ὁ Γιράρ νομίζῃ ὅτι προσεδιήθη, ὡς τὸν προκαλέσῃ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐννοεῖ ὅτι δὲν θὰ τὸν προκαλέσῃ, ἄρα ζητεῖ πρόφασιν ν' ἀποφύγῃ τὴν πάλην. Ἀλλὰ τί μὲ μέλει; λέγει ἐπὶ τέλους· κἀν εἰς δὲν ἤξεύρει τί τρέχει. — Τί μέλει εἰς τὸν Ἰάκωβον! Ὁ τίμιος ἄνθρωπος αἰσχύνεται τὸν ἑαυτὸν του, ὡς ἂν τὸν ἐβλεπον καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐβασάνιζον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς τὸν Ἰάκωβον· διὸ τὸ πρωτὸν ὁ ἥλιος τοῦ Ματρὸς τὸν εὔρεν ἐξυπνον. — Ἀκμπρὸς ἥλιος! ἀνεφώνησεν· ἀλλὰ τί πρὸς ἐμέ; μήπως θὰ τὸν ἴδω καὶ αὔριον; Καὶ ὅμως ἐφάνη πλέον ἥσυχος· ὠλιγόστευσαν οἱ φόβοι τῆς νυκτὸς, ὁ ἐρεθισμὸς του κατέπεσε, καὶ ἐκοιμήθη. Ὅτε δὲ ἐξύπνησεν, εἶδε πλησίον του τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις, ἀνήσυχος διὰ τὰ συμβάντα τῆς παρελθούσης, ἔσπευσε πρὸς τὸν φίλον του. Καὶ κατ'

ἀρχὰς μὲν οὗτος δὲν ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ τοὺς διανοησμούς του· μετ' ὀλίγον ὅμως·

— Δὲν πρέπει, εἶπε, ν' ἀδιαφορήσω διὰ τὴν αἰθάδειαν τοῦ Γιράρ· ἔχω λόγους διὰ νὰ μονομαχήσω μὲ αὐτόν.

— Τρέλα! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀχιλλεύς. Τῆς προσβολῆς αἰτίαι εἴθε συγχρόνως καὶ οἱ δύο. ἔχεις καμμίαν ἄλλην αἰτίαν;

— ἔχω, ἀπεκρίθη ἀταράχως ὁ Ἰάκωβος· αὐτὸς εἶναι ὁ δολοφόνος τοῦ Γερβώ.

— Μὴν ἔχασες τὸν νοῦν σου;

— ἤξεύρεις, Ἀχιλλεῦ, ὅτι ὅσον παράδοξοι καὶ ἂν εἶναι αἱ εἰκασίαι μου, δὲν ἀπατώμαι· πλὴν τοῦτο ἀπὸ χθὲς αἱ εἰκασίαι ἔγειναν πεποίθησις.

Καὶ διηγήθη πῶς ἀνεγνώρισε τὸν Γιράρ· ἀνέφρεν ὅλας τὰς ἀποδείξεις, τὰς συνήρμοσε καὶ ἐξήγαγε συμπεράσματα. ἱμῖλει δὲ μὲ τόσῃ σαφηνείαν, ἀταραξίαν καὶ δύναμιν λόγου, ὥστε κατέπεισε καὶ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα.

— Ἀλλ' ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ δολοφόνος, ἠρώτησεν ὁ Ἀχιλλεύς, διὰ τί δὲν τὸν καταμνύεις εἰς τὰ δικαστήρια;

— Καὶ εἰς ἐμέ ἦλθεν αὐτὴ ἡ ἰδέα· τὴν παρήτησα ὅμως, διότι ἡ δικαιοσύνη δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνον ἠθικὰς ἐνδείξεις· ἔχει ἀνάγκην ψηλαφητῶν ἀποδείξεων, ἐγὼ δὲ δὲν ἔχω.

— Θὰ μὲ τρελάνῃς, ἀνέκραξεν ὁ Ἀχιλλεύς, ἂν ἐξακολουθήσω νὰ σὲ ἀκούω. Ἀφοῦ ἡ δικαιοσύνη δὲν ἔχει λόγους νὰ τὸν καταδικάσῃ, σὺ τί ἀνακατάνεσαι; Ἄφες τὸν ἄνθρωπον ἥσυχον.

— Καὶ ἐγὼ αὐτὰ λέγω.

— Λοιπὸν;

— Ἐνθυμείσαι, Ἀχιλλεῦ, ἐπανελάβε περίλυπος ὁ Ἰάκωβος, ἐνθυμείσαι τὸν συμμαθητὴν μου ἐκαῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου σὲ ἔλεγα ὅτι, ἀναγινώσκων τὸν *Πλοηγὸν* τοῦ Κοῦπερ, ἐλυπήθη εἰς ἄκρον διὰ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ δοκίμου Μέρζυ;

— Ναί, τὸν ἐνθυμοῦμαι.

— Αὐτὸς ὁ συμμαθητὴς δὲν ὑπῆρξε ποτέ· σὲ ὠμίλουν διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

— Διὰ τὸν ἑαυτὸν σου!

— Μάλιστα. Σὲ εἶπα πρὸς τούτοις ὅτι ἔκτοτε ὁ συμμαθητὴς μου, καὶ μόνον ἀναλογιζόμενος τὴν μονομαχίαν, ἠσθάνετο μεγίστην δυσαρέσκειαν ἢ μᾶλλον φόβον. Θὰ μονομαχήσω λοιπὸν μὲ τὸν Γιράρ, ὅχι τόσον διὰ νὰ ἐκδικήσω τὸν Γερβώ, ὅσον διὰ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν τιμὴν μου· θὰ μονομαχήσω, διότι δὲν θέλω νὰ φοβῶμαι τὴν μονομαχίαν.

Ὁ Ἀχιλλεύς, ὅστις ταῦτα ἀκούων ἤρχισε νὰ διστάζῃ, ὠφελήθη ἀπὸ τῆς τελευταίας φράσεως καὶ εἶπεν·

— Ἐὰν ἀπέφευγες τὴν μονομαχίαν, τότε θὰ

τὴν ἐφοβεῖσθαι· ἀλλὰ σὺ δὲν τὴν ἀποφεύγεις, διότι κἀνεὶς δὲν σ' ἐπροκάλεσεν.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος ὠργισμένος, μὲ προκαλεῖ ἡ εἰμαρμένη· τοῦτο συμβαίνει εἰς ὅλους μας· ἡξεύρετε, παραδείγματος χάριν, ὅτι ἐὰν προφέρωμεν τὴν δεῖνα λέξιν θὰ βλαφθῶμεν· καὶ ὅμως τὴν προφέρωμεν. Βλέπομεν σάνιδα κυματινομένην ἐντὸς ποταμοῦ, καὶ μᾶς ἔρχεται ὄρεξις νὰ πατήσωμεν ἐπάνω· ἐπειδὴ δὲ εὐτυχῶς δὲν κακοπαθαίνομεν πάντοτε, εἰς τοιαύτην εὐτυχίαν ἐλπίζω καὶ ἐγώ. Ἄφες με νὰ μονομαχήσω· δὲν θὰ πάθω τίποτε.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς· ἀφοῦ τὸ θέλεις, μονομάχησε. ἔχεις δίκαιον· τὸ τέλος θ' ἀποβῇ καλόν. Θὰ ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὸν Γιᾶρ ἐξ ὀνόματός σου.

Ταῦτα δὲ λέγων εἶχε κατὰ νοῦν τί νὰ πράξῃ· ἂν καὶ δὲν ἦτο οἰκεῖος τοῦ Γιᾶρ, δὲν ἐδίσταζεν ὅτι θὰ ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόκρισιν τὴν ὁποίαν ἐπεθύμει διαβιβάζων τὴν πρόκλησιν κατὰ τρόπον μὴ προσβλητικόν. Θὰ κατεδείκνυε τὴν ἐξαψιν τοῦ πνεύματος τοῦ φίλου του, καὶ θὰ προεκάλει, δὲν λέγομεν αἵτησιν συγγνώμης διὰ προσβολὰς τῶν ὁποίων τὴν βαρύτητα ἐμεγαλοποιεῖ ὁ Ἰάκωβος, ἀλλὰ λόγους συνδιαλλαγῆς· τοῦτο καὶ ἐγένετο· μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἐπανελθόν.

— Ἐγείνεν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰάκωβον, ὅ,τι ἐπρόβλεπα. Ὁ Γιᾶρ, ἀπορήσας διὰ τὴν πρόκλησιν, λυπεῖται διὰ τὰ χθὲς συμβάντα καὶ ἀποποιεῖται τὴν μονομαχίαν, διότι δὲν βλέπει λόγους ἀποχωρῶντας.

Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἰάκωβος ἐκτύπησε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος μετ' ὀργῆς.

— Ἠξεύρεις, Ἰάκωβε, ὅτι τὸ παρακάμνεις; ἀνέκραξεν ὁ Ἀχιλλεύς. Κατήντησε πείσμα ἐκ μέρους σου, διότι δὲν βλέπω πλέον κἀνένα λόγον τιμῆς. Ἀφοῦ ἀποποιεῖται τὴν μονομαχίαν, πρέπει νὰ μείνῃς εὐχαριστημένος.

Ἐκείνος ὅμως ἐξηκολούθει σιωπῶν.

— Ἐλα, ἐπανέλαθεν ἡπιώτερον ὁ Ἀχιλλεύς· μὴ χαλᾷς τὸ κεφάλι σου· αὔριον θ' ἀναχωρήσῃ καὶ ἡ συχάζεις.

— Καὶ ἂν ἐφόνευσε τὸν Γερβῶ, ἀπεκρίθη τεταρχυμένος ὁ Ἰάκωβος, θὰ τὸν ἀφήσω νὰ φύγῃ ἀτιμώρητος! . . .

— Πλὴν πῶς ἡξεύρεις ὅτι τὸν ἐφόνευσε; Δὲν με εἶπες σὺ ὁ ἴδιος ὅτι δὲν σὲ μέλει; Ἐὰν τοῦλάχιστον εἶχες ἀποδείξεις . . .

— Δὲν ἔχω, διότι ἴσως δὲν ἤμην ἐπιτήδειος νὰ εὕρω.

Τοῦ Ἀχιλλέως ἡ ἀνυπομονητικὰ ἐφαίνετο κορυφωθείσα, ὅτε ὁ Λαμπέρ πλησιάζας αὐτὸν εἶπε·

— Συγχώρησέ με, φίλε μου· ἀλλ' ἔρχονται ὦρρι καθ' ὅς τῃ ὑπόθεσιν αὐτὴ ταράττει τὸν ἐγκέφαλόν μου καὶ δὲν εἶμαι κύριος τοῦ ἐαυτοῦ μου.

Δὲν ἔπρεπε βεβαίως νὰ συλλογίζωμαι πλέον αὐτά· ἔπρεπε νὰ ἀναπολῶ μόνην τὴν εὐτυχίαν μου· καὶ εἰς αὐτὴν μόνην βεβαίως θὰ παραδοθῶ, διότι ἄλλως θὰ ἤμην ἀχάριστος πρὸς τὴν οἰκογένειάν σου, πρὸς σὲ, καὶ πρὸς τὴν ἀδελφὴν σου μάλιστα, τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀχιλλεύς· ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾷς τί κάθησαι καὶ ζαλίζεσαι ἀπὸ τοιαύτας ἀηδίας; Ἐλα νὰ τὴν ἰδῇς τὸ ταχύτερον.

Καὶ ὁ μὲν Ἀχιλλεύς ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ Ἰάκωβος ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν του ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ἐνησχολήθη εἰς τινὰς ὑποθέσεις, ἐπέστρεψε καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἑρμάνσην· ἀλλὰ παραδόξως δὲν εἶχεν, ἂν ὅχι θάρρος, τοῦλάχιστον ἐλπίδα. Ἐνόμιζεν ὅτι ἀνεβάλλετο τὸ πεπρωμένον του, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐφθανε ποτὲ εἰς τὴν ἐπαύριον χωρὶς καὶ τελευταίαν φορὰν νὰ συναντηθῇ ἀπαισιῶς μετὰ τοῦ Γιᾶρ.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ.— ΠΑΡΑΓΩΓΗ (¹).

Il est faux que la lutte entre le capital et le travail soit une lutte de principe. Qu'est-ce en effet que le capital? C'est le travail d'hier. Qu'est-ce que le travail? C'est le capital de demain. (Jules Simon— Le travail).

Εἰς τὰς νεωτέρας κοινωνίας, ὁποίας βλέπομεν αὐτὰς σήμερον, παρατηροῦμεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν πολιτῶν, εἰμὴ ὡς παρ' ἡμῖν πάντες οἱ ἐνήλικες, λαμβάνουσιν εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, δηλαδὴ διὰ τῆς ἐκλογῆς, μέρος εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος πράγματα· ὥστε σήμερον ἀληθεύει ὑπὲρ ποτε εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας τὸ λόγιον, ὅτι «τὰ ἔθνη ἔχουσι τὰς κυβερνήσεις τῶν ὁποίων εἰσὶν ἄξια.»

Ἐὰν ὁ τοιοῦτος πολιτικὸς ὀργανισμὸς ἔχῃ πολλὰ τὰ ἄτοπα, ὡς ἐκ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν λαῶν, ἔχει ὅμως καὶ ἐτι μέγιστον ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ μόνῳ ἀπαντῶμενον, ὅτι φέρει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ φάρμα-

(¹) Michel Chevalier. Lettres sur l'organisation du Travail. — John Stuart Mill. Principles of Political Economy. — Baudrillard. La liberté du travail, l'Association et la Démocratie. — Louis Blanc. Organisation du travail. — Jules Simon. Le travail. — Léon Walras. Les associations populaires. — E. Véro. Les associations ouvrières. — Casimir Périer. Sociétés coopératives. — Audigane. Les ouvriers d'à présent. — Francesco Vignano. Banques populaires. — La vraie mine d'or de l'ouvrier ou la coopération par William Chambers. — Rules of the Rochdale Equitable Pioneers Society.